

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ

Кафедра історії України; Кафедра культурології
Силабус курсу

" Актуальні питання історії та культури України »"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3,0; годин -90; змістовних модулів – 2
Семестр, Рік	1, I-й
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	<u>Полторак Володимир Миколайович</u> – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України; <u>Лопуга Ореста Іванівна</u> – старший викладач кафедри культурології
Контактний телефон	068-201-4177, 095-020-3949
E-mail:	poltorak@onu.edu.ua, lopugaoi@ukr.net
Робоче місце	Кафедра історії України; Кафедра культурології;
Консультації	Очні консультації: 1 год., вівторок 14.00-15.00 Онлайн-консультації: ZOOM, за попереднім узгодженням часу в групі Telegram

КОМУНІКАЦІЯ

e-mail: poltorak@onu.edu.ua, lopugaoi@ukr.net

телефон: 068-201-4177, 095-020-3949

соціальні мережі: Telegram, Viber

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – історичний та культурний розвиток на українських землях з давніх часів до початку ХХІ ст.

Пререквізити курсу: У системі підготовки студента за указаною ОП навчальна дисципліна є обов'язковою. Не вимагає попереднього ознайомлення з іншими галузями в рамках даної науки, оскільки вона є самостійною і базується на знаннях отриманих при навчанні у закладах загальної середньої освіти і може бути основою для подальшого вивчення дисциплін гуманітарної спрямованості

Метою навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» є дослідження історичних процесів та культурного розвитку на теренах України з давніх часів до початку ХХІ ст.

Завданнями навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» є опрацювання джерельної бази та історіографії з даної дисципліни; аналіз основних віх в історії розвитку українських земель; з'ясування основних тенденцій історичного та культурного розвитку України, дослідження еволюції соціально- економічних, суспільно-політичних та культурних процесів. на теренах України.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- основні та актуальні проблеми тематики даного курсу;
- важливі дати та події пов'язані з політичною та соціальною історією України;
- основні напрями розвитку культури в різний історичний період;
- найвидатніші персоналії, які визначали хід історичних подій в Україні та зробили внесок у розвиток культури.

уміти:

- визначати хронологічну послідовність історичних подій, які відбувалися на землях України; пояснювати економічні та соціальні процеси на території України; характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;
- визначати сутність української національної ідеї;
- визначати роль і місце української культури в світовій цивілізації, пояснювати історичну специфіку української національної культурної традиції; застосовувати методи культурологічного аналізу щодо тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій в Україні та світі, коментувати і пояснювати культурні події, виявляти глибинне значення змін у сучасній культурі, виокремлювати тенденції культурно-цивілізаційних процесів та перспективи розвитку суспільства в XXI ст.;
- аналізувати вчення основних філософських концепцій та тексти європейської та української традицій, спираючись на історію філософських вчень, формувати власну філософську позицію зі світоглядних питань;
- визначати тип політичної системи держави за її Конституцією, нормативно-правовими документами щодо формування та функціонування інститутів влади, політичних партій і суспільних об'єднань, використовуючи критерії класифікації політичних систем;
- розуміти сенс і основні напрями розвитку світового політичного процесу, мати уявлення про геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Навчальна дисципліна передбачає викладення лекційного матеріалу (30 год.) та проведення практичних занять (12 год.), а також самостійної роботи студентів (48 год.). Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається і на самостійне вивчення предмета студентами. Під час викладання дисципліни використовуються лекції, семінари, евристичні бесіди, пояснення, дискусії, наочні методи, підготовка і захист рефератів, підготовка доповідей, аналіз відео- і фотоматеріалів, написання історичного есе. Проводиться робота з навчальною та навчально-методичною літературою та з використанням інтернет-ресурсів.

Перелік тем (загальні блоки)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ВПРОДОВЖ IX – XVIII СТ.

Тема 1. Раннє середньовіччя: українські землі в період київської русі та феодальної роздробленості

Тема 2. Високе та пізнє середньовіччя: українські землі у другій половині XIV - першій половині XVII ст.

Тема 3. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. Ранньомодерний час: українські землі у другій половині XVII - XVIII ст.

Тема 4. Україна наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.

Тема 5. Соціально-економічний розвиток України у другій половині XIX ст. Український національно-визвольний рух у другій половині XIX ст. Україна в демократичній революції 1905-1907 рр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МОДЕРНА ДОБА: УКРАЇНА У XIX – НА ПОЧАТКУ XXI СТ.

Тема 6. Українські землі впродовж 1914 – 1920 рр.

Тема 7. Україна в 20 – 30-ті рр.

Тема 8. Україна під час другої світової війни.

Тема 9. Радянська Україна у другій половині ХХ ст.

Тема 10. Україна сучасна.

3. Рекомендована література

Основна

I. Джерела:

1. Костомаров М. Закон Божий, або Книга буття українського народу. К., 1991.
2. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. Ч.1. / За ред. В.Ф.Панібудьласки. К.: Вища школа, 1997. 583 с.
3. Хрестоматія з історії Української РСР. В 2-х томах. Т.2. К.: Радянська школа, 1961. 642 с.
4. Законы Российской империи // URL: <http://www.hrono.ru/dokum/1800dok/1810doc.html>

II. Література:

5. Борисенко В. Й Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ ст.: навчальний посібник. К., 1996.
6. Грицак Я. Нарис історії України: Формування модерної української нації ХІХ – ХХ століття (Навчальний посібник). К., 1996.
7. Давня історія України. В 3 т. Т 3. Слов'янсько руська доба / Відп. ред. П. П. Толочко. К., 2000.
8. Грушевский М. С. Очерк истории украинского народа. К., 1990.
9. Дорошенко Д. І. Нарис історії України : В 2 т. К., 1992.
10. Історія Одеси / Колектив авторів. Голов. ред. В. Н. Станко. Одеса: Друк, 2002. 560 с.
11. Історія України / кер. авт. кол. Ю. Зайцев. Львів, 2002.
12. Історія України / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, О. І. Гуржій та ін.; під ред. В. А. Смолія. К., 1997.
13. Історія України ХХ ст. / За заг. ред. В. А. Смолія. К., 2002.
14. Історія України : Курс лекцій. Вип. 1. Від найдавніших часів до кінця до кінця ХІХ ст. К., 1991.
15. Історія України: нове бачення. У двох томах. Т. 1. – К., 1995.
16. Лановик Б. Д. Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу. К., 1999. С. 572.
17. Магочій П. Р. Історія України. К.: Критика, 2007. – 639 с.
18. Михальчук П. А. Куций І. П. Нова історія України. Ч.ІІ. Тернопіль: Видавництво Астон, 2007. 480 с.
19. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (ХІХ – початок ХХ ст.). К., 2003. 340 с.
20. Сарбей В. Г. Національне відродження України. К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 1999.
21. Субтельний О. Історія України. К., 1992.
22. Українське питання” в Російській імперії (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Колективна наукова монографія в трьох частинах / Відп. ред. Сарбей В. Г. К., 1999.
23. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. К., 1997.

Допоміжна література

24. Бачинська О. А. Козацтво в “післякозацьку добу ” української історії. Кінець ХVІІІ – ХІХ ст. Одеса, 2009.
25. Брайтчевський М. Ю. Утверждение христианства на Руси. К., 1989.
26. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні. Навчальний посібник до спеціального курсу для студентів історичного факультету. Частина перша: ІХ-ХІХ ст. Одеса: Астропринт, 2006.
27. Діанова Н.М. Формування етно-конфесійної структури населення міст Південної України (кінець ХVІІІ – перша половина ХІХ ст.): [монографія]. Одеса: Астропринт, 2010.

28. Екельчик С. Пробудження нації. До концепції історії української нації XIX-XX ст. (Навчальний посібник). Мельбурн, 1994.
29. Екельчик С. О. Український національний рух: здобутки та перспективи досліджень // Нариси з історії українського національного руху. Колективна монографія. – К., 1994. С. 159-167.
30. Зайончковский П. Кирило-Мефодиевское общество. – М., 1959.
31. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI – XVII ст. К., 1996.
32. Історичні постаті України : Іст. нариси / Упоряд. та авт. вст. ст.. О. В. Болдирев. – Одеса, 1993.
33. Консерватизм, либерализм и радикализм в России в период подготовки крестьянской реформы 1861г. // Вопросы истории. 1994. № 2.
34. Крип'якевич І. П. Галицько-Волинське князівство. К., 1984.
35. Лазанська Т. І. Соціальне походження промислової буржуазії в XIX ст. // УІЖ. 1996. № 2. С. 65-73.
36. Лебеденко А. М. История анархизма в Украине. К., 1995.
37. Одеса козацька. Наукові нариси / Автори : Бачинська О. А., Гончарук Т. Г., Гуцалюк С. Б. та ін. Видання друге, змінене та доповнене. Одеса, 2008.
38. Пиріг О.А. Ринок і торгівля України (Історичний аспект). К., 1996.
39. Половець В.М. Домарксистські концепції кооперативного руху (історико-теоретичний аспект) // Історіографічні дослідження в Україні. Вип. 9. С. 253-266.
40. Реформы России XIX – XX веков: западные модели и русский опыт // Отечественная история. 1996. № 2. С. 202-207.
41. Смолій В. А., Степанков В. С. Богдан Хмельницький : (Соціально-політичний портрет). К., 1995.
42. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). К., 1999.
43. Шандра В.С. Малоросійське генерал-губернаторство, 1802-1856: функції, структура, архів. К, 2001.
44. Шкварець В. П., Гузенко Ю. І. Східна (Кримська) війна 1853-1856 рр.: український вимір. Миколаїв: "Гліон", 2010.
45. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. Львів, 1990-1991.

Інформаційні ресурси

1. Фонди наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова.
2. Інтернет ресурси.

Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (80% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання відбувається із дозволу деканату факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: списування під час виконання контрольних робіт та складання екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних гаджетів та девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом.
- Контрольні роботи проводяться шляхом тестування чи надання розгорнутої відповіді на питання, або поєднання декількох видів контролю.

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
T1-T5	T6-T10	30	100
35	35		

Підсумковий контроль за дисципліною – екзамен. До здачі екзамену допускається студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж необхідний мінімум (60) допускається доздача за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна чи взагалі відсутня оцінка.

Самостійна робота студентів

Робота студентів складається з самостійного опрацювання та вивчення навчального матеріалу з переліку тем, що наведені вище. Самостійна робота студента (СРС) оцінюється за результатами підготовки і захисту рефератів, доповідей, виконання індивідуальних завдань, поточного тестування. Під час оцінювання самостійної роботи студента за кожним першим і другим змістовими модулями максимально можлива кількість балів дорівнює 10.